

Piotr Lewkowicz, Tomasz Stolarczyk
Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

KLASYFIKACJA BIBLIOTEKI KONGRESU (KBK) – DZIEWIĘTNASTOWIECZNA KLASYFIKACJA PIŚMIENICTWA W BIBLIOTECE XXI WIEKU

Abstract: The Library of Congress Classification (LCC) – the nineteenth-century literary classification in the library of twenty first century.

We looked for the signs of Library of Congress Classification in the polish library literary. Till nineties of 20th century, papers on it were rather sketchy and didn't initiate the essence of the matter. Only then three polish academic libraries brought LCC into practice the descriptions bringing us near to the principles of the Classification.

We deal with the case of bringing up to date LCC for example of the class H i s t o r y and examine it's reaction on the world political changes and on growth of literary on them. We described modernizations in LCC relating to history of selected countries and regions in Europe, Asia and Africa, to the history of Jews, Romanies and Gipsies.

In recapitulation we can say that the Library of Congress Classification still extends and it's texts and users treatment can change the way of work in the polish academic libraries.

Słowa kluczowe: klasyfikacja, historia, piśmiennictwo, aktualizacja

Ślady KBK w polskiej literaturze bibliotekarskiej

Klasyfikacja Biblioteki Kongresu powstała z praktycznej potrzeby uporządkowania księgozbioru o określonej tematyce, wielkości i sprecyzowanych potrzebach użytkowników. Za autorów klasyfikacji uznaje się Jamesa Hansona i Charlesa Martela, pracowników Biblioteki, którzy efekty swej pracy przedstawili w roku 1901.

W ciągu XX w. zaczęto stosować KBK w blisko 90% bibliotek naukowych Stanów Zjednoczonych i Kanady. W Europie przez silniejszą ekspansję zwolenników Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej – zmodyfikowanej wersji Klasyfikacji Dziesiętnej Deweya – KBK nie znalazła szerokiego zastosowania.

„W okresie międzywojennym katalogi rzeczowe w polskich bibliotekach naukowych były z różnych przyczyn dość zaniedbane”¹, jako że organizujące się niepodległe bibliotekarstwo polskie miało przed sobą sprawy codzienne o charakterze zasadniczym i piśmiennictwo fachowe podejmowało problemy struktury organizacyjnej bibliotek, ich finansowania i zarządzania oraz pracy z czytelnikiem. Zajmowano się problemami opracowania formalnego i przedmiotowego

¹ J. Ćwiekowa, R. Przelaskowski, *Polskie biblioteki naukowe: zarys problematyki*, Warszawa 1975, s. 39.

książek², tematykę klasyfikacji piśmiennictwa poznając z prac autorstwa przedstawicieli innych dyscyplin³. Po II wojnie światowej o klasyfikacji nauki z zastosowaniem w bibliotekach i ośrodkach dokumentacji pisali Stanisław Sierotwiński i Zygmunt Dobrowolski⁴.

Zalecenie stosowania w bibliotekach europejskich Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej determinuje treść polskiej literatury bibliotekarskiej i bibliologicznej. Nie znajdziemy informacji o KBK i instytucjach ją stosujących w opracowaniach dotyczących bibliotek polskich i zagranicznych⁵, mimo omówień UKD przeprowadzonych na różnych stopniach dokładności, o KBK nie wspomina się w poradnikach i podręcznikach bibliotekarskich⁶, opracowaniach dotyczących bibliografii, dokumentacji i informacji naukowej⁷ oraz wydawnictwach leksykoграфicznych⁸.

² Np.: R. Kotula, *Instrukcja o katalogach alfabetycznych bibliotek naukowych*, Lwów 1924; W. Borowy, *Prolegomena do wszelkiej przyszłej instrukcji katalogowej*, Warszawa 1926; prace J. Grycza, *Porównanie zagranicznych przepisów katalogowania*, Kraków 1929 i *Przepisy katalogowania w bibliotekach polskich*, Warszawa 1934; A. Łysakowskiego, *Katalog przedmiotowy*, cz. 1, *Teoria*, Wilno 1928 i *Jeden katalog dla czytelników*, Poznań 1929 oraz T. Kalickiego, *Próba spożytkowania tytułu przy opracowaniu katalogu przedmiotowego*, Warszawa 1936.

³ Np. W. M. Kozłowski, *Systemat wiedzy i klasyfikacja nauk*, Warszawa 1914; M. Mann, *Zagadnienie podziału w historii literatury*, Warszawa 1921; S. Ptaszycki, *Encyklopedia nauk pomocniczych historii i literatury polskie*, Lublin 1921.

⁴ S. Sierotwiński, *Teoretyczne podstawy systematyki bibliografii*, „Przegląd Biblioteczny” 1949, z. 1–2, s. 2–13; tenże, *Metodyka dokumentacji*, „Przegląd Biblioteczny” 1951, z. 1–2, s. 12–50; Z. Dobrowolski, *Zagadnienia klasyfikacji dokumentacji naukowej*, „Przegląd Biblioteczny” 1949, z. 1–2, s. 21–45; tenże, *Budowa klasyfikacji*, Warszawa 1956.

⁵ M. in.: J. Kołodziej ska, *Biblioteki amerykańskie*, Warszawa 1971; J. Cwiekowa, R. Przelaskowski, *op. cit.*; L. Łoś, *Biblioteki naukowe*, Wrocław 1980; H. Sawoniak, *Biblioteki współczesne: bibliografia, informacja naukowa*, Katowice 1995.

⁶ J. Grycz, *Bibliotekarstwo praktyczne w zarysie*, Wrocław 1951, s. 104–107; Z. Rytel, *Opracowanie księgozbioru*, Warszawa 1955, s. 85–122; H. Sawoniak, *Klasyfikacje i katalog rzeczowy*, Warszawa 1957, s. 15–31; R. Przelaskowski, *Biblioteka i jej organizacja*, Warszawa 1966; R. Błasinek, *Ewidencja i katalogowanie dokumentów w bibliotekach fachowych*, Warszawa 1973, s. 31–33; E. Assbury, T. Bruszewski, J. Czarnecka, *Biblioteka fachowa*, Warszawa 1978, s. 198–217; *Bibliotekarstwo: materiały pomocnicze do nauki przedmiotu. Skrypt dla studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej: wybór tekstów*, oprac. Z. Gaca-Dąbrowska, Wrocław 1981.

⁷ S. Vrtel-Wierczyński, *Teoria bibliografii w zarysie*, Wrocław 1951, s. 228; *Metodyka bibliograficzna: poradnik dla autorów bibliografii specjalnych: praca zbiorowa*, red. H. Hleb-Koszańska, M. Dembowska i H. Sawoniak, Warszawa 1965, s. 167–168; M. Dembowska, *Dokumentacja i informacja naukowa: zarys problematyki i kierunki rozwoju*, Warszawa 1965, s. 86–90; W. Piróg, *Zagadnienia informacji i dokumentacji naukowej*, Warszawa 1977, s. 60; M. Burbianka, *Wstęp do bibliografii*, Warszawa 1972, s. 26–28; A. Mendykowa, *Podstawy bibliografii*, Warszawa 1981, s. 27–32.

⁸ H. Więckowska, H. Pliszczynska, *Podręczny słownik bibliotekarza*, Warszawa 1955, s. 90; *Słownik terminologiczny informacji naukowej*, red. M. Dembowska i in., Warszawa 1979, s. 64, 119.

Pierwszym autorem, który starał się przybliżyć Klasyfikację Biblioteki Kongresu polskiemu odbiorcy był Bolesław Świdorski. W jednym z podrozdziałów „Bibliotekarstwa naukowego”⁹ przedstawił schemat układu działów¹⁰ (w KBK określanych jako klasy), scharakteryzował jej znakowanie¹¹ oraz scharakteryzował KBK jako system¹².

Kolejne omówienia Klasyfikacji autorstwa krajowych specjalistów przynoszą obok ogólnego podziału na 21 działów głównych¹³, charakterystyki KBK jako systemu niehierarchicznego o nieelastycznym systemie znakowania, gdzie dla uzupełnień i aktualizacji pozostawiono wolne miejsca¹⁴. Wskazywano na brak indeksu przedmiotowego i poddziałów wspólnych klasyfikacji¹⁵, która „stała się sumą wielu doskonałych systemów specjalnych, nie związanych ze sobą”¹⁶. Mimo iż doceniano przydatność KBK dla praktyki bibliotekarskiej¹⁷, opinie o niej formułowano pod kątem poprawności podziału nauk i przydziałów piśmiennictwa stosownych dla bibliografii i dokumentacji.

W roku 1990 Henryk Hollender wskazał na utylitarny aspekt używania KBK w bibliotekach stosujących zasadę wolnego dostępu czytelnika do półek magazynowych¹⁸. Właśnie perspektywa, a z czasem fakt wprowadzenia w życie wolnego dostępu do półek przez kolejne biblioteki polskich wyższych uczelni przeredagowały krajowe piśmiennictwo dotyczące Klasyfikacji Biblioteki

⁹ B. Świdorski, *Przegląd nowszych klasyfikacji bibliotecznych*, [w:] *Bibliotekarstwo naukowe z uwzględnieniem dokumentacji naukowo-technicznej*, praca zbiorowa zapoczątkowana pod red. A. Łysakowskiego, Warszawa 1956, s. 221–222.

¹⁰ *Ibidem*, s. 221.

¹¹ „Znakowanie nie posiada zdolności do nieograniczonej, naturalnej rozbudowy”, *ibidem*, s. 222.

¹² „System, opracowany przez zespół specjalistów, wykazuje w redakcji działów różnice zależne od przyjętych odrębnych kryteriów podziału i nie tworzy jednolitej, zwartej całości”, *ibidem*, s. 222.

¹³ Stosunkowo najdokładniej opisał KBK E. Ścibor w pracy *Biblioteczno-bibliograficzne systemy porządkowania dokumentów*, Warszawa 1976, przedstawiając „schemat działów i poddziałów” (s. 44–50), podając przykłady „poddziałów niższych szczebli” (s. 14–15), wyjaśniając sposób budowania symboli (s. 16); zob. też, *Przegląd wybranych języków informacyjnych, (w tym systemów klasyfikacji)*, Warszawa 1969, s. 17–23.

¹⁴ O. Ungurian, *Klasyfikacja Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie (KBK)*, [w:] *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*, Wrocław 1978, s. 168; *Klasyfikacja Biblioteki Kongresu*, [w:] *Bibliotekarstwo*, red. Z. Żmigrodzki, Warszawa 1998, s. 124–125.

¹⁵ *Klasyfikacja Biblioteki Kongresu*, [w:] *Encyklopedia wiedzy o książce*, Wrocław 1971, szp. 1161; J. Sadowska, T. Turowska, *Języki informacyjno-wyszukiwawcze*, Warszawa 1990, s. 49; *Słownik encyklopedyczny informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiwawczych*, oprac. B. Bojar, Warszawa 2002, s. 127–128.

¹⁶ T. Głowaćka, *Katalogi rzeczowe*, Warszawa 1975, s. 101.

¹⁷ „Korzystne z punktu widzenia wielkich bibliotek jest bardzo silne rozbudowanie i rozczłonkowanie poszczególnych działów systemu”, B. Świdorski, *op. cit.*, s. 222; „do sklasyfikowania dzieła wystarcza w zasadzie posłużyć się tablicami tylko jednego działu”; O. Ungurian, *op. cit.*, s. 168; „System Biblioteki Kongresu umożliwia dokładną i szczegółową klasyfikację najdrobniejszych nawet zakresów treściowych”; T. Głowaćka, *op. cit.*, s. 103.

¹⁸ H. Hollender, *Księgozbiór jako katalog: o pożytkach oświeconego buszowania wśród półek*, „Poradnik Bibliotekarza” 1990, nr 10, s. 25–28.

Kongresu. Schematy jej podziału na klasy, przykłady podklas i szczegółowych tematów pomagają zrozumieć proces przypisania tekstu konkretnemu miejscu wśród innych, a objaśnienie zastosowania tablic Ch. A. Cuttera tłumaczy, jak szereguje się książki w obrębie tematów¹⁹. Zapoznać się można z charakterystyką tabel kodów numerycznych, języków, państw i regionów oraz oznaczeń piśmiennictwa biograficznego. Jako narzędzie wyszukiwawcze przedstawiany jest słownik języka haseł przedmiotowych Biblioteki Kongresu²⁰.

Przekazywana jest swoista filozofia KBK przypisująca książce tylko jedno miejsce przyporządkowania, pozostawiająca jednocześnie katalogującemu możliwość wyboru klasyfikacyjnego²¹. Owa filozofia skierowuje uwagę ku czytelnikowi, głównemu beneficjentowi KBK – systemu uporządkowania księgozbioru pozwalającemu korzystającym z niego poznawać i dowolnie wybierać lektury na interesujące ich tematy²².

Przykłady modyfikacji klasy Historia Klasyfikacji Biblioteki Kongresu

Do 1918 r. piśmiennictwo dotyczące historii Polski zaliczano do podklasy Historia Rosji. Polska i stosowano symbole klasyfikacyjne od DK401 do DK444²³. Po zakończeniu I Wojny Światowej utworzono nową podklasę Historia Polski, którą zaczęto oznaczać symbolami klasyfikacyjnymi od DK4010 do DK4800²⁴. Klasyfikacja została zatem tutaj znacznie rozbudowana i przez to uszczegółowiona.

¹⁹ A. Prożych, *Zastosowanie Klasyfikacji Biblioteki Kongresu w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie*, „Zagadnienia Informacji Naukowej” 1997, nr 1, s. 19–20, 22; B. Sosińska-Kalata, *Klasyfikacja: struktury organizacji wiedzy, piśmiennictwa i zasobów informacyjnych*, Warszawa 2002, s. 112; J. Wołodko, *Klasyfikacja Biblioteki Kongresu w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie*, [w:] *Opracowanie rzeczowe*, red. J. Woźniak-Kasperek i P. Bierzynski, Warszawa 2006, s. 230.

²⁰ A. Prożych, *op. cit.*, s. 18, 23–24; *Słownik encyklopedyczny informacji*, s. 128; J. Wołodko, *op. cit.*, s. 230.

²¹ H. Hollender, E. Kobierska-Maciuszko, *Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie: koncepcja funkcjonalna i estetyczna*, „Rocznik Biblioteki Narodowej” 1996, s. 202; J. Wołodko, *op. cit.*, s. 233.

²² H. Hollender, E. Kobierska-Maciuszko, *op. cit.*, s. 113; J. Wołodko, *op. cit.*, s. 231.

²³ LC. *History of Russia. Soviet Union. Former Soviet Republics – Poland*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>; z chwilą tworzenia KBK Polska nie istniała, gdyż znajdowała się pod zaborami.

²⁴ LC. *History of Poland*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>; było to związane z odzyskaniem przez Polskę niepodległości, a KBK w obrębie klasy *Historia* dostosowuje się do zachodzących w świecie zmian politycznych (L. M. Chan, *A Guide to the Library of Congress classification*, Englewood 1999, s. 188, 194).

W taki sam sposób postąpiono z pracami dotyczącymi Finlandii, do 1918 r. wchodzącej w skład imperium Romanowów. Do chwili odzyskania przez nią niepodległości nadawano im symbole klasyfikacyjne należące do podklasy Historia Rosji. Finlandia (od DK445 do DK 465)²⁵. Potem utworzono odrębną podklasę Historia Europy Północnej. Skandynawia. Finlandia i zastosowano nowe symbole od DL1002 do DL1180²⁶.

Po upadku ZSRR w 1991 r. zmieniono podklasę Historia Związku Radzieckiego na podklasę Historia Rosji. Związek Radziecki. Byłe republiki radzieckie (DK1–DK949.5)²⁷. Umieszczono w niej piśmiennictwo dotyczące zarówno dawnej Rusi, później Imperium Rosyjskiego, a następnie Związku Radzieckiego, jak i też niepodległych państw powstałych na gruzach Kraju Rad – byłych republik radzieckich. W przypadku tych ostatnich utworzono węższe podklasy, stosując schemat: Historia Rosji. Związek Radziecki. Byłe republiki radzieckie. Historia lokalna i opis + nazwa państwa²⁸. Nie pokuszono się jednak zatem o ich całkowite wyodrębnienie i utworzenie osobnych większych podklas, jak miało to miejsce z Polską i Finlandią, nie zaznaczono wyraźnie momentu odzyskania niepodległości, a jedynie dodano dolną cezurę chronologiczną: 1991–²⁹. Utworzono natomiast nową podklasę Wspólnota Niepodległych Państw (DK1.5) dla piśmiennictwa poświęconego wspólnocie, związanej przez niemal wszystkie byłe republiki radzieckie, z wyjątkiem Estonii, Litwy, Łotwy i Gruzji³⁰.

Po rozpadzie Jugosławii na przełomie XX i XXI w. zaistniała konieczność zmian w klasyfikacji dotyczącej piśmiennictwa poświęconemu historii byłych republik jugosłowiańskich, teraz niepodległych państw. Samą klasyfikację rozszerzono wówczas, tworząc w podklasie Historia Półwyspu Bałkańskiego. Jugosławia więcej symboli z DR301 do DR396 na DR1202 do DR2285. Oznacza się nimi prace poświęcone zarówno dawnej Jugosławii (od DR1202 do DR1350), włączając także wojnę domową z lat 1991–1995, jako nową wąską

²⁵ LC. *History of Russia. Soviet Union. Former Soviet Republics – Finland*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

²⁶ LC. *History of Northern Europe. Scandinavia – Finland*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

²⁷ L. M. Chan, *op. cit.*, s. 194; LC. *History of Russia. Soviet Union. Former Soviet Republics*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

²⁸ LC. *History of Russia. Soviet Union. Former Soviet Republics – Local history and description* – (nazwa państwa), Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

²⁹ LC. *History of Russia. Soviet Union. Former Soviet Republics – Local history and description* – (nazwa b. republiki radzieckiej) – 1991–; Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>; zapewne wynikało to stąd, że spośród byłych republik sowieckich (nie licząc Rosji) jedynie Estonia, Litwa i Łotwa miały tradycje niepodległościowe, sięgające okresu międzywojennego, natomiast pozostałe odzyskały pełną suwerenność dopiero po 1990 r.

³⁰ LC. *History of Russia. Soviet Union. Former Soviet Republics – Periodicals. Societies. Serials – Commonwealth of Independent States*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

podklasę, jak i też państwom powstałym na jej gruzach (DR1352+)³¹. W przypadku tych ostatnich postąpiono tak jak z byłymi republikami radzieckimi. Nie wyodrębniono ich całkowicie i nie utworzono osobnych większych podklas, pozostawiając w podklasach Historia Półwyspu Bałkańskiego. Jugosławia. Historia lokalna i opis + nazwa państwa. Z wyjątkiem Bośni i Hercegowiny nie zaznaczono momentu odzyskania niepodległości przez daną republikę, a jedynie dodano dolne cezurę chronologiczną: 1990–, 1991–, 1992–³².

Pomiędzy 2001 a 2006/7 r. zmodyfikowano 2 podklasy: Historia Półwyspu Bałkańskiego. Jugosławia. Historia lokalna i opis. Serbia. Historia. Według okresów. 1945–. Federalna Republika Ludowa. Republika Socjalistyczna i Historia Półwyspu Bałkańskiego. Jugosławia. Historia lokalna i opis. Czarnogóra. Historia. Według okresów. 1945–. Federalna Republika Ludowa. Republika Socjalistyczna dodając górną cezurę chronologiczną 1992 r., w którym po rozpadzie Socjalistycznej Federalnej Republiki Jugosławii Serbia i Czarnogóra utworzyły Federalną Republikę Jugosławii³³.

Utworzono wówczas także 2 nowe podklasy: Historia Półwyspu Bałkańskiego. Jugosławia. Historia lokalna i opis. Czarnogóra. Historia. Według okresów. 1992– (DR1901-DR1907) i Historia Półwyspu Bałkańskiego. Jugosławia. Historia lokalna i opis. Serbia. Historia. Według okresów. 1992–2006 (DR2048-DR2053)³⁴. W 2006/7 r. stworzono kolejną podklasę dotyczącą Serbii: Historia Półwyspu Bałkańskiego. Jugosławia. Historia lokalna i opis. Serbia. Historia. Według okresów. 2006– (DR2061-DR2067)³⁵. Było to związane z powstaniem w 2006 r. nowego państwa serbskiego – Republiki Serbii. W tymże 2006 r. niepodległość uzyskała też Czarnogóra, ale jak dotąd nie znalazło to odzwierciedlenia w KBK³⁶.

³¹ LC. *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

³² LC. *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia – Local history and description – (nazwa b. republiki jugosłowiańskiej)*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

³³ *Library of Congress Classification* (dalej: LCC): *D-DR. History (General) and History of Europe*, Washington 2001, s. 626–627, 632; LC. *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia – Local history and description – Serbia – History – By period – 1945–1992. Federal People’s Republic. Socialist Republic*, [online]; *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia – Local history and description – Montenegro – History – By period – 1945–1992. Federal People’s Republic. Socialist Republic*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

³⁴ LCC: *D-DR. History (General) and History of Europe*, Washington 2001, s. 627, 632; LC. *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia – Local history and description – Serbia – History – By period – 1992–2006*. [online]; *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia – Local history and description – Montenegro – History – By period – 1992–. Federal People’s Republic. Socialist Republic*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

³⁵ LC. *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia – Local history and description – Serbia – History – By period – 2006–*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

³⁶ LC. *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia – Local history and description – Montenegro – History – By period*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

Po 2001 r. zmodyfikowano również podklasę Historia Półwyspu Bałkańskiego. Jugosławia. Historia lokalna i opis. Serbia. Historia lokalna i opis. Prowincje, regiony, cechy geograficzne itd. Kosowo. Historia. Według okresów. 1945–. Region autonomiczny. Wojna domowa, 1998– (DR2087) dodając górną granicę chronologiczną 1999 r., w którym zakończyła się wojna w Kosowie³⁷.

Skasowano również podklasę Historia Niemiec. Prusy. Historia lokalna i opis (DD491. A–Z), do której zaliczano prace poświęcone prowincjom i regionom dawnych Prus i zastąpiono ją dwoma podklasami: Historia Niemiec. Historia lokalna i opis. Szerokie podziały geograficzne. (DD701+) oraz Historia Polski. Historia lokalna i opis. Prowincje, powiaty, regiony historyczne, itd. (DK4600+)³⁸.

Przy klasyfikowaniu prac poświęconych historii Półwyspu Synaj stosowano symbol klasyfikacyjny DS110.5, umieszczając je wśród piśmiennictwa dotyczącego regionów żydowskiego państwa Izrael (podklasa Historia Azji. Izrael (Palestyna). Żydzi. Regiony, miasta itd. Półwysep Synaj)³⁹. Związane to było zapewne z pretensjami Izraelczyków do tej krainy od czasów biblijnych po wiek XX, co wyraziło się m. in. w okupacji Synaju przez Żydów w latach 1967–1982. Obecnie stosuje się symbol DT137.S55, czyli jego historię traktuje się jak historię prowincji i regionów Egiptu, w skład którego przecież wchodzi (podklasa Historia Afryki. Egipt. Historia lokalna i opis. Gubernatorstwa, prowincje, regiony itd.)⁴⁰.

Po wojnie w Iraku w 2003 r. i obaleniu dyktatury Saddama Huseina rozbudowano klasyfikację dotyczącą piśmiennictwa najnowszej historii tego kraju. Utworzono wówczas 2 nowe podklasy: Historia Azji. Irak (Asyria, Babilonia, Mezopotamia). Historia. Według okresów. Republika, 1958–. Hussein Saddam, 1979–. Po Wojnie w Zatoce Perskiej, 1991-2003(DS79.75-DS79.755) i Historia Azji. Irak (Asyria, Babilonia, Mezopotamia). Historia. Według okresów.

³⁷ LCC: D-DR. *History (General) and History of Europe*, Washington 2001, s. 633; LC. *History of Balkan Peninsula – Yugoslavia – Local history and description – Serbia – Local history and description – Provinces, regions, geographic features, etc. – Kosovo – History – By period – 1945 – Autonomous region – Civil War, 1998–1999*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

³⁸ LC. *History of Germany – Prussia – Local history and description; History of Germany – Local history and description – Larger geographic divisions; History of Poland – Local history and description – Provinces, counties, historical regions, etc.*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

³⁹ LCC: DS-DX. *History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 25.

⁴⁰ LC. *History of Africa – Egypt – Local history and description-Governorships, provinces, regions, etc., A-Z – Sinai Peninsula*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

Republika, 1958–. Hussein Saddam, 1979–. Iracka wojna, 2003– (DS79.76-DS79.769)⁴¹.

Po obaleniu reżimu talibów w 2001 r. i zapoczątkowaniu demokratycznego okresu w dziejach Afganistanu zmodyfikowano klasyfikację dotyczącą piśmiennictwa poświęconego historii tego kraju po 1989 r. – podklasa Historia Azji. Afganistan. Historia. Według okresów. XIX–XX wiek. 1989– (DS371.3) – dodając górną granicę chronologiczną 2001 r. Do podklasy tej włączono zatem także czasy talibańskich rządów (1996–2001)⁴². Jednocześnie utworzono nową podklasę Historia Azji. Afganistan. Historia. Według okresów. XIX–XX wiek. 2001– (DS371.4-DS371.43), skupiając się przede wszystkim na toczącej się ciągle afgańskiej wojnie przeciwko islamskim terrorystom, zwłaszcza odradzającym się talibom⁴³.

Zmieniono również klasyfikację piśmiennictwa dotyczącego historii Bhutanu. Początkowo umieszczano je w podklasie Historia Azji. India (Bharat). Historia lokalna i opis. Mniejsze królestwa, państwa, regiony itd. Bhutan i stosowano symbol DS485.B503⁴⁴. Bhutan był traktowany tutaj jako jedna z prowincji Indii. Zaczęto jednak klasyfikować symbolami od DS491 do DS492 i opracowania dotyczące wspomnianego państwa znalazły się w podklasie Historia Azji. Bhutan⁴⁵.

W przypadku Indii zmieniono także klasyfikację prac poświęconych Francuzom w tym kraju. Stosowano tutaj bowiem jeden symbol DS486.8 i umieszczano w podklasie Historia Azji. Indie. Lokalna historia i opis. Francuzi w Indiach⁴⁶. Postanowiono jednak podzielić piśmiennictwo dotyczące tego problemu na 2 podklasy. Pierwsza Historia Azji. Indie. Historia. Według okresów. Francuzi w Indiach, 1664–1765. XVII–XVIII wiek objęła piśmiennic-

⁴¹ LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 17; LC: *History of Asia – Iraq (Assyria, Babylonia, Mesopotamia) – history – By period – Republic, 1958– – Hussein, Saddam, 1979– – Post-Persian Gulf War, 1991–2003; History of Asia – Iraq (Assyria, Babylonia, Mesopotamia) – history – By period – Republic, 1958– – Hussein, Saddam, 1979– – Iraq War, 2003–*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁴² LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 53; LC: *History of Asia – Afghanistan – History – By period – 19th–20th centuries – 1989–2001*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁴³ LC: *History of Asia – Afghanistan – History – By period – 19th–20th centuries – 2001–*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁴⁴ LC: *History of Asia – India (Bharat) – Local history and description – Minor kingdoms, states, region, etc., A–Z – Bhutan*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁴⁵ LC: *History of Asia – Bhutan*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁴⁶ LC: *History of Asia – India (Bharat) – Local history and description – French in India*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

two dotyczące Francuzów w Indiach w XVII i XVIII w. (DS.462-DS462.8). W drugiej Historia Azji. Indie. Historia lokalna i opis. Mniejsze królestwa, państwa, regiony itd. Pondicherry umieszczono prace dotyczące Francuskich Indii (Generalnie) i francuskiej kolonii Pondicherry (DS485.P66)⁴⁷.

Na przełomie XX i XXI w. rozszerzono klasyfikację dotyczącą historii Rwandy. Do podklasy Historia Afryki. Afryka Wschodnia. Rwanda (Ruanda). Historia. Według okresów. 1962– dodano jako górną cezurę chronologiczną 1994 r., w którym ekstremiści z plemienia Hutu dokonali masowego ludobójstwa na członkach plemienia Tutsi. W tej podklasie umieszczono także prace poświęcone wojnie domowej w Rwandzie (1990–1993), która poprzedziła ową masakrę (DT450.435-DT450.437)⁴⁸. Utworzono też nową podklasę Historia Afryki. Afryka Wschodnia. Rwanda (Ruanda). Historia. Według okresów. 1994–, do której zaliczono piśmiennictwo poświęcone historii Rwandy po przejściu władzy przez Tutsich w lipcu 1994 r. i zakończeniu ludobójstwa (DT450.44-DT450.443)⁴⁹.

W tym samym czasie rozszerzono też klasyfikację dotyczącą historii Demokratycznej Republiki Konga (Zairu). Do podklasy Historia Afryki. Afryka Zachodnia. Zachodnie Wybrzeże. Kongo (Demokratyczna Republika). Zair. Kongo Belgijskie. Historia. Według okresów. 1960–. 1965–. Rządy Mobutu Sese Seko dodano jako górną cezurę chronologiczną 1997 r., w którym obalono dotychczasowego prezydenta Zairu Mobutu Sese Seko i zmieniono nazwę kraju na Demokratyczna Republika Kongo (DT658.25)⁵⁰. Utworzono też nową podklasę Historia Afryki. Afryka Zachodnia. Zachodnie Wybrzeże. Kongo (Demokratyczna Republika). Zair. Kongo Belgijskie. Historia. Według okresów. 1960–. 1997–. Rządy Laurenta Kaabli, do której zaliczono piśmiennictwo poświęcone historii Konga po przejściu władzy przez Kabilę (DT658.26)⁵¹.

⁴⁷ LC. *History of Asia – India (Bharat) – History – By period – French in India, 1664–1765, 17th–18th centuries, History of Asia – India (Bharat) – Local history and description – Minor kingdoms, states, region, etc., A–Z – Pondicherry*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁴⁸ LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 201; LC. *History of Africa – Eastern Africa – Rwanda. Ruanda-Urundi – History – By period – 1962–1994*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁴⁹ LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 201; LC. *History of Africa – Eastern Africa – Rwanda. Ruanda – Urundi – History – By period – 1994–*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁵⁰ LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 246; LC. *History of Africa – West Africa. West Coast – Congo (Democratic Republic). Zaire. Belgian Congo – History – By period – 1960– – 1965–1997. Regime of Mobutu Sese Seko*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁵¹ LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 246; LC. *History of Africa – West Africa. West Coast – Congo (Democratic Republic). Zaire. Belgian Congo – History – By period – 1960– – 1997– – Regime of Laurent Kabila*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

W 2006/7 r. nastąpiły zmiany w klasyfikacji piśmiennictwa dotyczącego żydowskiej diaspory w Niemczech, Polsce i Rosji. Zmieniono symbole klasyfikacyjne odpowiednio z DS135.G3–DS135.G5 na DS134.2–DS134.42, z DS135.P6–DS.P63 na DS134.5–DS134.72 i z DS135.R9–DS135.R95 na DS.134.8–DS134.8–DS134.93. Wyodrębniono zatem dla tych 3 krajów osobne podklasy utworzone według następującego schematu: Historia Azji. Izrael (Palestyna). Żydzi. Tematy specjalne. Żydowska Diaspora + nazwa państwa, gdy tymczasem dla pozostałych państw, z wyjątkiem krajów obu Ameryk, stosuje się schemat Historia Azji. Izrael (Palestyna). Żydzi. Tematy specjalne. Żydowska Diaspora. Inne regiony i kraje + nazwa państwa⁵².

W przypadku niemieckich Żydów oddzielono, w porównaniu z wcześniejszą klasyfikacją, prace ogólne dotyczące tej diaspory od prac poświęconych ogólnej jej historii. Podzielono okres od 1945 r. na 2 okresy: 1945–1990 (do zjednoczenia) i od 1990 r. (od zjednoczenia). Biografie niemieckich wyznawców judaizmu podzielono na biografie zbiorowe i indywidualne⁵³.

Podobnie jak w przypadku niemieckich Żydów podzielono prace ogólne dotyczące rosyjskiej i sowieckiej diaspory na opracowania generalne dotyczące całej społeczności żydowskiej w Rosji i w byłym ZSRR, serie oraz na prace poświęcone ogólnej jej historii. Wyodrębniono również 3 okresy historyczne (w poprzedniej klasyfikacji był tylko jeden – po 1917 r.): do 1917 r. (Rosja carska), 1917–1991 (Rosja radziecka) i po 1991 r. (Rosja niepodległa)⁵⁴.

Największych zmian dokonano jednak w klasyfikacji piśmiennictwa poświęconego żydowskiej diasporze w Polsce. Do general works zaliczono poprzednio wszystkie prace dotyczące polskich Żydów, natomiast teraz podzielono je na opracowania ogólne dotyczące całej polskiej społeczności żydowskiej, serie oraz na prace poświęcone ogólnej i szczegółowej (według 3 nowo wyodrębnionych okresów: do 1800 r., XIX–XX w., po 2000 r.) historii.

Jeśli chodzi natomiast o piśmiennictwo dotyczące lokalnych diaspor żydowskich w naszym kraju to pracom poświęconym Żydom z 3 największych skupisk – Warszawy, Krakowa i Łodzi – nadano obecnie specjalne symbole klasyfikacyjne, odpowiednio DS134.64, DS134.6 i DS134.62. Umożliwia to bardziej precyzyjne, w porównaniu z poprzednią klasyfikacją, skatalogowanie danej

⁵² LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 32, 34; LC: *History of Asia – Israel (Palestine). The Jews – Special topics – Jewish diaspora + (Germany, Poland, Russia (Federation), History of Asia – Israel (Palestine). The Jews – Special topics – Jewish diaspora – Other regions or countries, A–Z + nazwa państwa*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁵³ LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 32; LC: *History of Asia – Israel (Palestine). The Jews – Special topics – Jewish diaspora – Germany*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁵⁴ LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s. 34; LC: *History of Asia – Israel (Palestine). The Jews – Special topics – Jewish diaspora – Russia (Federation)*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

pozycji i tworzenie mniej rozbudowanych sygnatur (poprzednio tworzono je wg schematu DS135.P62 + numer cutterowski dla kolejnej książki, utworzony od nazwy danej miejscowości). Stworzono także nową podklasę Historia Azji. Izrael (Palestyna). Żydzi. Tematy specjalne. Żydowska Diaspora. Inne regiony i kraje, A–Z. Byłe Polskie Wschodnie Terytoria, w której umieszcza się prace dotyczące żydowskiej społeczności, zamieszkującej dawne polskie Kresy Wschodnie⁵⁵.

W przypadku Romów zlikwidowano podklasę Historia Romów. Historia Cyganów. Historia. Prace ogólne (DX131) i zastąpiono ją podklasą Historia Romów. Historia Cyganów. Prace ogólne (DX115)⁵⁶. Natomiast literaturę rromską i prace poświęcone ich językowi przeniesiono z podklasy Historia Romów. Historia Cyganów. Język i literatura (DX161) do specjalnie utworzonej podklasy Indo-Irańska filologia i literatura. Współczesne Indo-Aryjskie języki. Poszczególne języki i dialekty. Romowie (Cyganie) (PK2896-PK2899)⁵⁷.

Podsumowanie

KBK rozwija się nadal. „System opracowany przez zespół specjalistów, wykazuje w redakcji działów [klas – aut.] różnice zależne od przyjętych odrębnych kryteriów podziału [...]”⁵⁸, analiza rozwoju klas i badanie przyrostu piśmiennictwa pozwalają przewidzieć nadchodzące potrzeby. Jak wykazuje badanie klasy Historia, można ją rozbudowywać dzięki wykorzystaniu rezerwy wolnych symboli numerycznych, modyfikować istniejące, stosując zasady podziału dziesiętnego i oznaczać tematy szczegółowe wg tablic Cuttera. Sposoby te stosowane także dla klas pozostałych⁵⁹ umożliwiają optymalne ustawienie księgozbioru pozwalające czytelnikom na pełne wykorzystanie jego potencjału. Wolny dostęp do półek i Klasyfikacja Biblioteki Kongresu prócz inspiracji do powstawania nowych specjalności bibliotekarskich (np. bibliotekarze dziedzinowi) są instrumentami zmiany stylu pracy w polskich bibliotekach naukowych.

⁵⁵ LCC: *DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998, s.32, 34, 315; LC: *History of Asia – Israel (Palestine). The Jews – Special topics – Jewish diaspora – Poland; History of Asia – Israel (Palestine). The Jews – Special topics – Jewish diaspora – Other regions or countries, A–Z – Former Polish Eastern Territories*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁵⁶ LC: *History of Romanies – History of Gypsies – History – General works; History of Romanies – History of Gypsies – General works*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁵⁷ LC: *History of Romanies – History of Gypsies – Language and literature; Indo-Iranian philology and literature – Modern Indo-Aryan languages – Particular languages and dialects, A–Z – Romani (Gipsy, Gypsy)*, Library of Congress, [dostęp: 27.03.2009], <http://classificationweb.net>.

⁵⁸ B. Świderski, *op. cit.*, s. 222.

⁵⁹ Przykłady modyfikacji dla wymogów piśmiennictwa w języku polskim zob.: J. Wołodko, *op. cit.*, s. 234–236.

Bibliografia

- B a t l e y S., *Classification in theory and practice*, Oxford, New Hampshire 2005.
- C h a n L. M., *A Guide to the Library of Congress classification*, Englewood 1999.
- C h a n L. M., *Library of Congress subject headings: principles and application*, Westport – London 2005.
- Library of Congress Classification: DS-DX. History of Asia, Africa, Australia, New Zealand, etc.*, Washington 1998.
- Library of Congress Classification: D-DR. History (General) and History of Europe*, Washington 2001.
- P r o ż y c h A., *Zastosowanie Klasyfikacji Biblioteki Kongresu w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie*, „Zagadnienia Informacji Naukowej” 1997, nr 1, s. 17–25.
- S a d o w s k a J., T u r o w s k a T., *Języki informacyjno-wyszukiawcze: katalogi rzeczowe*, Warszawa 1990.
- Słownik encyklopedyczny informacji, języków i systemów informacyjno-wyszukiawczych*, oprac. B. Bojar, Warszawa 2002.
- S o s i ń s k a - K a l a t a B., *Klasyfikacja: struktury organizacji wiedzy, piśmiennictwa i zasobów informacyjnych*, Warszawa 2002.
- S o s i ń s k a - K a l a t a B., *Klasyfikacje w bibliotekach amerykańskich: rola i sposób wykorzystania*, [w:] *Opracowanie rzeczowe*, red. J. Woźniak-Kasperk i P. Bierczyński, Warszawa 2006, s. 216–227.
- S o s i ń s k a - K a l a t a B., *Modele organizacji wiedzy w systemach wyszukiwania informacji o dokumentach*, Warszawa 1999.
- Ś c i b o r E., *Rozwój systemów klasyfikacji na tle rozwoju piśmiennictwa i działalności biblioteczno-dokumentacyjnej*, Warszawa 1975.
- T a y l o r A. G., *Wynar's introduction to cataloging and classification*, Westport 2004.
- W o ł o d k o J., *Klasyfikacja Biblioteki Kongresu w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie*, [w:] *Opracowanie rzeczowe*, red. J. Woźniak-Kasperk i P. Bierczyński, Warszawa 2006, s. 228–241.